በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው

ምስጋና ለአለማቱ ጌታ የተገባ ነው፡፡ የአላህ ሰላትና ሰላም በነብያችን ሙሐመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ይሁን፡፡

ይህ የፆምን ምንነት፣ ህግጋቶቹን፣ ሰዎች ከዚህ አንፃር ያላቸው ሁኔታን ፣ ፆምን የሚያበላሹ ነገሮችን እና ሌሎች (ከርዕሱ ጋር ተያያዥነት ያላቸው) ነጥቦችን በጥቂቱ የምንዳስስበት አጭር መልዕክት ነው፡፡

- ፆም ከጐህ መቅደድ እስከ ፀሀይ መጥለቅ ድረስ ፆምን ከሚያበላሹ ነገሮች በመቆጠብ የሚፈፀም የአምልኮ ተግባር ነው፡፡
- የረመዳንን ወር መፆም ከታላላቅ የኢስላም ማዕዘናት አንዱ ነው፡፡ የአላህ መልዕክተኛ ﷺ እንዲህ ይላሉ፦ ‹‹ኢስላም በአምስት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ የተገነባ ነው፡፡ (እነርሱም)፦ ከአላህ ሌላ አምልኮ የሚገባው አምላክ እንደሌለ ሙሐመድም የአላህ መልዕክተኛ እንደሆኑ መመስከር፣ ሰላትን አሟልቶ መስገድ፣ ዘካን መስጠት፣ ረመዳንን መፆም እና ወደ ተከበረው የአላህ ቤት ለሐጅ መጓዝ ናቸው፡፡›› {ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበዉታል}

ሰዎች ከፆም አንፃር

- ፆም በእያንዳንዱ ለአካለ መጠን በደረሰ፣ የጤናማ አዕምሮ ባለቤት፣ መፆም የሚያስችለው ጤና ያለው እና መንገደኛ ባልሆነ ሙስሊም ላይ ሁሉ ግዴታ ነው፡፡
- ሙስሊም ያልሆነ ሰው የፆም ግዴታነት በቀጥታ አይመለከተውም፡፡ ቢሰልምም ከመስለሙ በፊት ያለፈውን ፆም የመክፈል (ቀዳእ የማውጣት) ግዴታ አይኖርበትም፡፡
- ለአካለ መጠን ያልደረሰ (ህፃን) ፆም ግዴታ አይሆንበትም ነገር ግን እንዲለምደው በማሰብ እንዲፆም ይታዘዛል፡፡
- የአዕምሮ በሽተኛ የረመዳንን ወር መፆምም ሆነ ለፆም ማካካሻ የሚሆን ምስኪን የማብላት ስርአት ግዴታ አይሆንበትም፡፡ በተመሳሳይ ሁኔታም ነገሮችን መለየት የተሳነው ዘገምተኛ ሰው እና የጃጀ ሽማግሌ ፆም ግዴታ አይሆንባቸውም፡፡
- እንደ እርጅናና ለመዳን ተስፋ የሌለው በሽታ ባሉ ዘውታሪ ምክንያቶች የተነሳ መፆም የተሳነው ሰው ለእያንዳንዱ ቀን አንድ ምስኪን ያበላል፡፡

- መዳኑን ተስፋ በሚያደርገው በሽታ የተያዘ ሰው መፆም ከከበደው ከበሽታው ሲያገግም በመፆም ያካክሳል፡፡
- በእርግዝናና በማጥባት ላይ ያሉ በዚሁ ምክንያት ፆሙ ከከበዳቸው አሊያም በልጆቻቸው ላይ ጉዳት እንዳይከሰት ከሰጉ ፆምን በመፍታት ስጋቱ በተወገደና በገራላቸው ወቅት ይፆማሉ፡፡
- በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ (በዚህ ወቅት) የማይፆሙ ሲሆን ያለፏቸውን የፆም ቀናት በሌላ ጊዜ በመፆም ያካክሳሉ፡፡
- በእሳት ቃጠሎ አሊያም በውሃ የመስጠም (ወይም በተመሳሳይ) አደጋ ላይ የወደቁ ሰዎችን ለመታደግ የነፍስ አድን ስራ ላይ በመሰማራቱ ፆምን ለመፍታት የተገደደ ሰው ፆሙን ፈትቶ በሌላ ጊዜ በመፆም ያካክሳል፡፡
- መንገደኛ (ሙሳፊር) ሰው ከፈለገ ይፆማል ከፈለገም ፆሙን በመፍታት በሌላ ጊዜ ያካክሳል፡፡ ይህም ማለት (በዘውታሪነት ሳይሆን) በድንገት እንደ ዑምራ ላሉ ተግባራት የሚጓዘውንም ይሁን በዘውታሪነት ጉዞ ላይ የሚሆኑትን (የእገር አቋራጭ) ሕዝብ ማመላሻ ሠራተኞችን ይመለከታል፡፡ እነዚህ ሰዎች በመኖሪያ አገራቸው እስካልሆኑ ድረስ ከፈለጉ ፆምን በመፍታት በሌላ ጊዜ ያካክሳሉ፡፡

ፆምን የሚያበላሹ ነገሮችን በተመለከተ

ፆመኛው ፆምን የሚያበላሹ ነገሮችን ረስቶ ወይም ተገዶ አሊያም ባለማወቅ አንዱን ቢፈፅም ፆሙ አይበላሽም፡፡ ይህም በተከታዮቹ ቁርአናዊ መረጃ ዎች መሰረት ነው፡፡

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾ البقرة: ٢٨٦

((...(በሉ)፦ ጌታችን ሆይ! ብንረሳ ወይም ብንስት አትያዘን (አትቅጣን)...)){አል-በቀራህ 286

﴿إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ﴾ النحل: ١٠٦

((..ልቡ በእምነት የረጋ ሆኖ (በክህደት ቃል በመና ገር) የተገደደ ሰው ብቻ ሲቀር)) {አል-ነህል፡106}

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ الأحزاب: ٥

((በርሱ በተሳሳታችሁበት ነገርም በናንተ ላይ ሀጢአት የለባችሁም፤ ግን ልቦቻችሁ አውቀው በሰሩት (ሀጢአት አለባችሁ)...)) {አል-አህዛብ 5}

ስለዚህ ፆመኛው ረስቶ ቢበላ ወይም ቢጠጣ ሆን ብሎ ባለመሆኑ ፆሙ አይበላሽም፡፡

ፀሀይ መጥለቋን ወይም ጐህ ያለመቅደዱን በማሰብ ቢበላ አሊያም ቢጠጣ ፆሙ አይበላሽም፡፡ ምክንያቱም እውነታውን ባለማወቁ ነው፡፡

ፆመኛው በመጉመጥመጥ ላይ ሳለ ሳያስበው ውሃ ወደ ጉሮሮው ቢወርድ አስቦት ባለመሆኑ ፆሙ አይበላሽም፡፡

ፆመኛው በእንቅልፉ ላይ ሳለ የዘር ፈሳሽ ቢፈስው ፆሙ አይበላሽም፡፡ ምክንያቱም በፍላጐቱ የተከሰተ ባለመሆኑ ነው፡፡

ፆምን የሚያበላሹ ነገሮች ስምንት ናቸው፡፡

1. የግብረስጋ ግንኙነት የረመዳንን ወር መፆም ግዴ ታነት የፀናበት ፆመኛ በቀኑ ክፍለ ጊዜ የግብረስጋ ግንኙነት ከፈፀመ በዚህ ድርጊቱ ምክንያት ፆሙ ይበላሻል፡፡ በመሆኑም የዚህን ዕለት ፆም በሌላ ጊዜ መፆሙ ግዴታ ከመሆኑም ባሻገር ከፍተኛ ማካካሻ መክፈል ይጠበቅበታል፡፡ ማካካሻውም ባር ያን ነፃ ማውጣት፣ ካላገኘም ሁለት ወራትን በተከታታይ መፆም ይህንም ካልቻለ ስልሣ ምስኪኖችን ማብላት ነው፡፡
2. ብልትን በመነካካት ወይም ከተቃራኒ ፆታ ጋር በመተሻሸት አሊያም በመሳሳም ወይም በመተቃቀፍ እና በመሳሰሉት ሁኔታዎች የዘር ፈሳሽን ማፍሰስ፡፡
3. እንደ ሲጋራ ያሉ የሚጨሱ ነገሮችን ጨምሮ የሚጠቅሙም ሆኑ የሚጐዱ ነገሮችን መብላት ወይም መጠጣት ፆምን ከሚያበላሹ ነገሮች ይመደባል፡፡
4. ምግብን ሊተኩ የሚችሉ (ሀይል ሰጪ) መርፌዎችን መወጋት ምክንያቱም እንደነዚህ አይነቶቹ መድሃኒቶች ሙሉ በሙሉ የምግብ አይነት ጥቅም ሊሰጡ የሚችሉ ከመሆናቸው ጋር የተያያዘ ነው፡፡ የምግብነት ባህሪ የሌላቸውን መድሃኒቶች በመርፌ በጡንቻ ወይም በደም ስር ላይ በመወጋት ቢጠቀም ምንም እንኳ የመድሀኒቱ ጣዕም በጉሮሮው ውስጥ ቢታወቀውም ፆሙ አይበላሽም፡፡

5.ደምን መውሰድ፡- አንድ ፆመኛ ደም ቢፈሰው እና ምትክ ደም መስጠት አስፈልጎት ደም ቢሰጠው ፆሙ ይበላሻል፡፡

6.የወር አበባ እና የወሊድ ደም መፍሰስ፡፡

7.በዋግምት እና በመሳሰሉት መንገዶች ደምን ማስወጣት ሲሆን ከዚህ ውጪ እንደ ነስር ወይም ጥርስ መነቀል ባሉ ምክንያቶች በራሳቸው ውስጣዊ ግፊት የሚከሰቱ የደም መፍሰሶች ከዋግምት ጋር ተመሳሳይነት የሌላቸው በመሆኑ ፆምን አይበላሹም፡

8.ሆን ብሎ (እጅን እና መሰል ነገሮችን በመጠቀም) ማስታወክ ፆምን የሚያበላሽ ሲሆን ነገር ግን ግለሰቡ ከቁጥጥሩ ውጪ ሆኖ ቢያስመልሰው ፆሙ አይበላሽም፡፡

ከፆም ጋር ተያያዥነት ያላቸው ሌሎች ተጨማሪ ጠቃሚ ነጥቦች

ፆመኛ ትጥበትን ግዴታ የሚያደርግ (ጀናባ) ላይ ሆኖ ፆምን ማቀድ (መነየት) ከዚያም ጐህ ከቀደደ በኋላ መታጠብ ይፈቀድለታል፡፡

በረመዳን ወር በወር አበባ ወይም ወሊድ ደም ላይ የነበሩ ጐህ ከመቅደዱ በፊት ከደሙ ከጠሩ ከዚያ በኋላ ቢታጠቡም እንኳ መፆም ግዴታ ይሆንባቸዋል፡፡

ፆመኛ ጥርሱን መነቀል፣ ቁስሉን መታከም እና በዓይኑ ወይም በጆሮው በኩል የሚወሰዱ በጠብታ መልክ የተዘጋጁ መድሃኒቶችን መጠቀም ይፈቀድለታል፡፡ ይህንን በማድረጉም በጉሮሮው ውስጥ የጠብታው ጣዕም ቢታወቀው እንኳ ፆሙ አይበላሽም፡፡

በቀኑ መጀመሪያም ይሁን መጨረሻ ክፍለ ጊዜ መፋቂያን መጠቀም ፆመኛ ላልሆኑ ሰዎች ሱና እንደሆነው ሁሉ ለፆመኛም የተወደደና የተፈቀደ ነው፡፡

ፆመኛ ከከፍተኛ ሙቀትና የውሃ ጥም ራሱን ለማስታገስ ውሃ በራሱ ላይ ማፍሰስም ይሁን መታጠብ እንዲሁም የአየር ማቀዝቀዣ መሣሪያዎችን መጠቀም ይፈቀድለታል፡፡

ፆመኛ መታፈንን ሊያስከትሉ የሚችሉ (እንደ አስም) ባሉ በሽታዎች የተነሳ የሚከሰት የአየር እጥረትን ለመከላከል ሲባል በአፍ የሚሳቡ (የአየር እጥረት መከላከያ) መድሃኒቶችን መጠቀም ይፈቀድለታል፡፡

ፆመኛ ሰው ከንፈሮቹ ቢደርቁ በውሃ ማራስ እና መጉመጥመጥ ቢፈቀድለትም ውሃን በጉሮሮው ውስጥ ከማመላለስ ግን ሊጠነቀቅ ይገባል፡፡

ፆመኛ ጐህ ለመቅደድ (ለፈጅር) ጥቂት ጊዜ እስኪቀረው በለሊት የሚመገበውን ምግብ (ሰሁር) ማዘግየት፣ ፀሀይ ከጠለቀችም ፆም መፍታትን (ማፍጠርን) ማቻኮል ይወደድለ ታል፡፡ እንዲሁም በእሸት ተምር ካላገኘ በሌላ የተምር አይነት ካልሆነም በውሃ ወይም ከተ ፈቀዱ የምግብ አይነቶች በማንኛውም ምግብ ማፍጠሩ ካላገኘም ማፍጠሪያ እስኪያገኝ በልቡ ማፍጠርን ማሰቡ ሱና ይሆንለታል፡፡

ፆመኛ በበጐ ፍቃደኝነት የሚፈፀሙ ሰናይ ተግባራትን ሊያበዛና የተከለከሉ ነገሮችን በሙሉ ሊርቅ ይገባል፡፡

ፆመኛ ግዴታ የሆኑ ተግባራትን ማዘውተር፣ ከተከለከሉ (ሐራም) ነገሮች ሁሉ መራቅ፣(የጀመዓ ሰላት የሚመለከተው ከሆነ) የአምስት ወቅት ሰላቶችን ጊዜያቸውን ጠብቆ በጀመዓ መስገድ፣ ውሸትን፣ ሐሜትን፣ ማታለልን፣ ከወ ለድ ጋር ተያያዥነት ያላቸው ስራዎችን እንዲ ሁም ማንኛውም የተከለከለ ንግግርና ተግባርን መተው ግዴታ ይሆንበታል፡፡

عن أبي هريرة قال: قال رسول الله r: "من لم يدع قول الزور والعمل به والجهل فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه" أخرجه البخاري

ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋልና፡- ‹‹የሐሰት ንግግርን በሐሰት መስራትን እንዲሁም መሀይምነትን (የመሐይማንን ተግባር) ያልተወ ሰው ምግቡንና መጠጡን ከመተዉ አላህ ጉዳይ የለውም፡፡›› {ቡኻሪ ዘግበውታል}

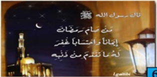

IBNU MAS'OUD ISLAMIC CENTER
www.nesiha.net

ስለ ፆም አጭር ማብራሪያ

نبذ في الصيام
باللغة الأمهرية

لفضيلة الشيخ العلامة
محمد بن صالح العثيمين

ሸይኽ
ሙሐመድ ኢብን ሷሊህ
አል-ዑሰይሚን

ትርጉም
ጣሀ አህመድ

ኢብኑ መስዑድ ኢስላሚክ ሴንተር
አዲስ አበባ-ኢትዮጵያ
www.nesiha.org
email:- info@nesiha.org

كتبه الفقير إلى الله تعالى
محمد الصالح العثيمين
في ١٦شعبان سنة ١٤٠١هـ